

tiu i del substantiu, que reclamaria la lògica : la sèrie només és completa en el tipus no comparatiu (com *albere/albus/albitudo, candere/candidus/candor*).

La tercera part, l'«Étude stylistique», és sens dubte la més personal, més rica en estadístiques i més suggestiva del volum. Ens hem de limitar ací a traçar un esquema del contingut, desenrotllat en sis capítols. Sota el títol «L'affectivité», s'estudia aquest fenomen en la selecció dels mots cromàtics o en un element de la paraula, és a dir, el sufix, que dóna lloc als diminutius hipocorístics i als pejoratius; s'enllaça amb aquest aspecte l'anàlisi del simbolisme dels colors. En l'important capítol «Les styles» són detallades les diferències del lèxic cromàtic entre els diversos gèneres de la poesia i la prosa : poesia en general, èpica i tragèdia, d'una banda, i, de l'altra, oratòria, història, llengua científica, *sermo cotidianus*, parles tècniques i agricultura. En «Les procédés stylistiques» assenyala l'autor les perífrasis cromàtiques, distingint la perífrasi nominal, l'adjectival, la verbal i l'elaborada amb formes mètriques fixes; examina els substituïts a fi d'evitar les repeticions i, encara, els mitjans de reforçament per comparança (tipus *niue candidior*) i el redoblament expressiu (tipus *alba canities*). «Clichés et formules» és un documentadíssim estudi; en primer lloc, l'autor recalca el valor cromàtic en els temes descriptius : cos humà (cabell, sang), vegetació (fullatge, gespa, messes, flors, fruits), aigua (rius, mar, divinitats marines), cel (cel, núvols, aurora, sol, estels), animal (ovella, porc, brau-bou-vaca, cavall, colom, serps), mineral (marbre, or, pols), infern; descriu després l'associació de temes i de colors, en particular les parelles blanc-negre, roig-blanc, roig-groc; en fi, les fórmules de la poesia llatina en una exhaustiva sistematització temàtica. En el capítol «L'imitation» són examinades les formes i les fonts de la imitació, i l'ús que en fan els poetes i els prosistes llatins. Clou aquesta tercera part un estudi sobre «La personnalité de l'écrivain», en el qual s'especifiquen, primerament, els escriptors que empren per primera vegada cada un dels termes cromàtics; segonament, els termes isolats que només es troben en un autor o que són repetits de faïso excepcional. Segueix, encara, un resum sobre l'evolució del vocabulari cromàtic llatí i es dóna un quadre sobre les preferències verbals dels escriptors en l'epopeia.

Després d'una bibliografia detallada, en la qual, però, trobem a manca la important tesi del Prof. Bassols de Climent, *Estudio acerca de los adjetivos y predicados verbales que expresan idea de blancura en los poetas latinos* (Barcelona 1926), vénen índexs copiosos : *index uerborum, index rerum*, repertori de temes, repertori de particularitats dels autors, index de colors. — MIQUEL DOLÇ.

Els vots del Congrés d'Estudis Bizantins de Palerm. — Del dia 3 al 10 d'abril de 1951 es reuní a la capital siciliana el vuitè Congrés Internacional d'Estudis Bizantins, sota la presidència del Prof. Silvio Giuseppe Mercati, de Roma. La tasca de secretaria i d'organització anà a càrrec del Prof. Bruno Lavagnini. Les comunicacions presentades en les sessions de treball foren nombroses i interessants, i entre elles destacaren les dels senyors F. Dölger, A. Dain, H. Grégoire, F. Babinger, B. Lavagnini, E. Dyggve, C. Marinescu, P. Goubert, G. Giovannelli, F. Halkin, Ph. Kukules, W. Ensslin, G. Agnello, H. L. Grondijs, O. Demus, P. K. Enepekides i altres. Els congressistes foren obsequiats amb diverses recepcions i excursions; a recordar, entre les primeres, les de la Societat Siciliana d'Història Pàtria de Palerm i del Museu de Reggio de Calàbria, i, entre les segones, les de Cefalú, Piana degli Albanesi i Segesta.

En la sessió de clausura, celebrada el dia 10, foren aprovats els següents vots :

1. «Que — atès que el coneixement del grec modern facilita al filòleg clàssic la interpretació dels textos grecs medievals i ajuda a la transformació del

classicista en bizantinista — sigui instituït l'ensenyament del grec modern a totes les Universitats on encara no existeixi.»

2. «Que sigui creat a Palerm un Institut d'Estudis Bizantins i Neogrecs que s'encarregui de promoure i coordinar la recerca sobre la grecitat postclàssica a Sicília i a la Itàlia meridional.»

3. «Que siguin invitades les Acadèmies dels diversos països perquè, anàlogament a la iniciativa presa per l'Acadèmia d'Atenes, contribueixin a completar les publicacions cristianes gregues que es troben fora del territori hellènic, i que, prosseguint l'obra ja iniciada per Lietzmann, Bélès i Sotiriu, pugui arribar-se a una nova edició completa d'un *Corpus Inscriptionum Graecarum Christianarum*.»

4. «Que sigui duta a terme la compilació dels catàlegs de còdexs grecs, redactats amb un criteri uniforme, i que s'institueixi un Centre d'informació sobre els manuscrits grecs, de l'organització del qual tingui cura un Comitè internacional d'experts.»

5. «Que la Facultat de Filosofia i Lletres de Messina contribueixi de la manera que cregui més oportuna a l'estudi dels fragments de manuscrits grecs que es conserven a la seva biblioteca i que no estan descrits en el catàleg d'Augusto Mancini.»

6. «Que els estudiosos més qualificats de tots els països col·laborin als treballs sobre la prosopografia cristiana del Baix Imperi, iniciada pel Prof. Palanke en col·laboració amb els Profs. Laurent i Marrou, obra tan necessària per als historiadors del període postbizantí.»

7. «Que sigui restaurada íntegrament la insigne catedral de Cefalú i que sigui donada als mosaics una precedència absoluta en aquesta restauració. Hom aprofita l'ocasió per a assenyalar al Govern regional sicilià l'oportunitat d'instituir una escola de mosaïcistes amb la finalitat de proveir a les eventuais restauracions dels mosaics de l'illa.»

8. «Que sigui duta a terme la redacció d'un *Corpus Musivorum*, a realitzar amb la col·laboració dels estudiosos de diverses regions, i en el qual siguin fixats els relleus gràfics i fotogràfics de tots els mosaics parietals paleocristians i bizantins, amb les anotacions sobre restauracions i la documentació sobre les fases anteriors.»

9. «Que siguin promoguts estudis particulars que condueixin a la compilació d'una obra il·lustrada dedicada als usos i costums dels centres calabresos i otrantins que són o han estat de llengua grega, i que els cants i l'idioma corrents, ultra ésser objecte de transcripcions acurades, siguin gravats en llurs versions més significatives damunt discos fonogràfics.»

10. «Que sigui promoguda la publicació en edició crítica, acompanyada de traduccions, dels textos hagiogràfics italo-grecs inèdits o coneguts només en llatí, i que aquesta publicació sigui confiada al monestir de Grottaferrata, hereu natural del monaquisme italo-grec, que obrarà en esperit de col·laboració amb els bollandistes i altres cultivadors d'hagiografia.»

Respecte al vot núm. 8, cal recordar que el mes de maig de 1951 l'Institut, a proposta de la seva Secció Històrico-Arqueològica, acordà adherir-s'hi especialment, tot oferint la seva col·laboració per a l'aportació de materials i per a l'estudi dels mosaics parietals d'aquella data conservats a la Península Ibèrica, que si bé són en nombre limitat, poden oferir algun exemplar de gran importància com el de Centelles. L'Institut acordà també de fer present al Comitè que s'encarregués de l'execució del corpus de mosaics paleocristians i bizantins, la utilitat que tindria d'ampliar-lo amb les pintures parietals contemporànies, o bé de formar-ne, amb aquestes, un de paral·lel, cosa que seria relati-

vament fàcil, donats la similitud dels temes i el fet de trobar-se tant els uns com els altres en la mateixa sèrie de monuments. — R. ARAMON I SERRA.

Els reports del novè Congrés Internacional de Ciències Històriques. — El Comitè Organitzador d'aquest Congrés, celebrat a París del 28 d'agost al 3 de setembre de 1950, va introduir la que creiem extremament lloable novetat de publicar, anteriorment a la seva reunió, un gruixut volum¹ que conté trenta reports, deguts a investigadors americans, anglesos, australians, belgues, francesos, holandesos, italians i polonesos. L'examen d'aquest volum densíssim i, com és natural en un primer assaig, de contingut molt irregular, suggereix abans que res la noció del predomini creixent que té en la moderna investigació històrica allò que era més oblidat en les etapes anteriors: l'estudi dels fets col·lectius, reflex del conjunt dels humans, sobre els individuals, referents a persones posades al primer terme de l'escenari històric, i d'allò que en els nostres temps de batxillerat hom anomenava *història interna*, sobre la història militar i política. I encara es pot extreure la constatació, i és que dintre aquest predomini la cosa més destacada és l'interès per la història econòmica i social. Els reports estan agrupats en set seccions: Antropologia i Demografia (una secció que hauria escandalitzat els historiadors *clàssics*), Història de les Idees i dels Sentiments, Història econòmica, Història social, Història de la Civilització, Història de les Institucions i Història dels Fets polítics; i, dintre elles, en apartats cronològics (antiguitat, temps medievals, moderns, contemporanis). Però la Història econòmica i social depassa els reports de les seccions que li són específicament atribuïdes i treu el cap pertot arreu. ¿Qui, al començament del segle, hauria pogut pensar que en un report sobre la Història de les Institucions contemporànies es parlés del problema dels preus; que, en un altre sobre la Història de la Civilització, en lloc de parlar d'arts i de ciències, es parlés també de fets econòmics i socials; que un tercer sobre Història política moderna es centrés sobre les idees comunistes, és a dir, econòmiques, d'un pensador? La Història convertida en història dels reis, que ha predominat durant tants anys, sembla haver naufragat, i el que hom cerca, fins a través dels documents dels reis, quan aquests són els que més abunden, és la història de les masses anònimes que vivien i morien allunyades de la pompa fictícia de l'hora. — J. DE C. SERRA I RAPOLS.

Les actes del Congrés de Ciències Històriques de París. — Un any després de celebrat el novè Congrés Internacional de Ciències Històriques, ens en vénen a les mans les actes, les quals constitueixen pròpiament el segon volum del Congrés (el primer fou el que contenia els reports, aparegut poc abans de la reunió de París). En aquest volum² trobem aplegades la ressenya de les sessions plenàries (amb reproducció dels mots de Hans Nabholz, President del Comitè Internacional de Ciències Històriques; Jaime Torres Bodet, Director general de la UNESCO, i Pierre-Olivier Lapie, Ministre de l'Educació Nacional, pronunciats o llegits a la sessió inaugural del 28 d'agost de 1950) i de les sessions de treball (amb la discussió i defensa dels diversos reports presentats), una lletra de Charles Morazé, Secretari general del C.I.C.H., a Robert Fawtier, President del Congrés (la qual és donada com a conclusió de les discussions dels reports), els títols de les nombroses i diverses comunicacions pre-

1. IXe Congrès International des Sciences Historiques. Paris, 28 août - 3 septembre 1950. I: *Rapports*. Paris, Librairie Armand Colin, 1950. 648 pàgs.

2. IXe Congrès International des Sciences Historiques. Paris, 28 août - 3 septembre 1950. II: *Actes*. Paris, Librairie Armand Colin, 1951. vi + 326 pàgs.